

میرمحمد مؤمن استرآبادی (متوفی ۱۰۳۴) را نیز برای سلطان محمد قطب‌شاه به فارسی ترجمه کرده‌است (ریحان یزدی، ص ۷۵۴).

مستوفی بافتی (ج ۳، ص ۲۲۵-۲۲۶) از فردی با نام شاه‌محمد یزدی متخلص به فایز نام برده که طبع شعر داشته‌است. او شاه‌محمد را دارای لطف طبع و صفای ذهن وصف کرده و اشعاری دربارهٔ رسیدن وزارت یزد به الله‌قلی بیگ (در ۱۰۷۸) به وی نسبت داده‌است، اما با توجه به تاریخ حیاتش، وی شخص دیگری جز شاه‌محمد قاضی یزدی است (نیز ← ریحان یزدی، ص ۶۵۳-۶۵۴). آقابزرگ طهرانی نیز ظاهراً به اشتباه میرزا قاضی یزدی (متولد ۱۰۰۱)، فرزند کاشف‌الدین محمد اردکانی و شاگرد شیخ بهائی را که در اصفهان منصب شیخ‌الاسلامی داشت، با شاه‌قاضی یزدی یکی دانسته و چندین کتاب او را برای شاه‌قاضی یزدی ذکر کرده‌است (← ۱۴۳۰، ج ۸، ص ۶۰۳-۶۰۴؛ ۱۴۰۳، ج ۵، ص ۳۰۹-۳۱۰؛ نیز ← افندی، ج ۴، ص ۳۹۲-۳۹۴)، هرچند آقابزرگ طهرانی در الذریعة (ج ۵، ص ۱۳۴) به تفاوت این دو تصریح دارد.

منابع: محمدحسن آقابزرگ طهرانی، الذریعة الی تصانیف الشیعة، چاپ علی‌نقی منزوی و احمد منزوی، بیروت ۱۹۸۳/۱۴۰۳؛ همو، طبقات اعلام الشیعة، بیروت ۱۴۳۰/۲۰۰۹؛ عبدالله بن عیسی افندی، ریاض‌العلماء و حیاض‌الفضلاء، چاپ احمد حسینی، قم ۱۴۰۱-۱۴۱۵؛ عبدالقادرین ملوکشاه بیدآونی، منتخب‌التواریخ، تصحیح احمدعلی صاحب، چاپ توفیق ه. سبحانی، تهران ۱۳۷۹-۱۳۸۰ ش؛ محمدعلی حائری خرم‌آبادی، «فقه القرآن فی التراث الشیعی»، تراثنا، سال ۴، ش ۴ (شوال - ذیحجة ۱۴۰۹)؛ عبدالحی حنی لکهنوی، الاعلام بمن فی تاریخ الهند من الاعلام، المسمى بنزعة الخواطر و بهجة المسامع و النواظر، بیروت ۱۴۲۰/۱۹۹۹؛ علیرضا ریحان یزدی، آینه دانشوران، با مقدمه و تعلیقات و اضافات ناصر باقری بیدهندی، قم ۱۳۷۲ ش؛ حسن صدر، تکملة امل‌الأمیل، چاپ حسین علی محفوظ، عبدالکریم دباغ، و عدنان دباغ، بیروت ۱۴۲۹/۲۰۰۸؛ اعجاز حسین بن محمدقلی کتوری، کشف‌الحجب و الاستار عن اسماء‌الکتب و الاسفار، قم ۱۴۰۹؛ محمدمفیدین محمود مستوفی بافتی، جامع مفیدی، چاپ ایرج افشار، ج ۳، تهران ۱۳۴۰ ش؛ حسین بن محمدتقی نوری، خاتمة مستدرک الوسائل، قم ۱۴۱۵-۱۴۲۰.

/ محسن معینی /

شاه‌قلی بابا تکلو، از ترکمانان طرفدار صفویان که در اوایل سدهٔ دهم، در جنوب‌غربی آناتولی، بر دولت عثمانی شورش کرد. از شاه‌قلی بابا، که به‌نسبت لقب پدرش، قره‌بیق، به قریبق‌اوغلی نیز معروف بوده‌است (← هامر -

یزدی، ص ۶۵۳). هرچند، احتمال خلط او با شخصی هم‌نام وی نیز وجود دارد.

مشهورترین اثر شاه‌قاضی تفسیر قطب‌شاهی است، شرحی فارسی بر آیات احکام که آن را برای سلطان‌محمد قطب‌شاه هندی (حک: ۱۰۲۰-۱۰۳۵) تألیف کرد و در شب قدر ۱۰۲۱ آن را به پایان رساند. او خود بعداً این کتاب را خلاصه کرد و رسالهٔ آیات‌الاحکام نامید (← کتوری، ص ۱۱۲؛ آقابزرگ طهرانی، ۱۴۰۳، ج ۱، ص ۴۱، ج ۴، ص ۳۰۱-۳۰۲). شاه‌قاضی این کتاب را در تفسیر حدود بانصد آیه از آیات مشهور به آیات احکام و به ترتیب ابواب کتابهای فقهی و در چهار باب اصول دین (در پنج فصل)، عبادات، معاملات و احکام تدوین کرده‌است. نسخه‌های این کتاب در کتابخانهٔ دانشکدهٔ الهیات دانشگاه تهران و کتابخانهٔ اصفیه در حیدرآباد دکن موجود است (← حائری خرم‌آبادی، ص ۱۳۸-۱۳۹). ریحان یزدی که نسخه‌های این دو کتاب را در کتابخانهٔ سالار جنگ حیدرآباد دیده، ضمن اینکه آنها را مفیدترین کتابها در این موضوع به زبان فارسی دانسته، آورده‌است که مؤلف تفسیر خود را با تفسیر سورهٔ حمد و توحید آغاز کرده و سپس به بیان آیات احکام پرداخته، ولی در خلاصهٔ آن به جای تفسیر حمد و توحید، بابی مشتمل بر پنج فصل در آیات اصول دین و مذهب آورده‌است (همانجا). به گزارش همو (همانجا)، این نسخه را محمد مؤمن عرب کاتب شیرازی به خط نستعلیق در ۱۰۲۴ در حیدرآباد دکن نوشته‌است.

دیگر آثار شاه‌قاضی به این شرح است: رساله‌ای که در آن به توضیح حدیث نبوی «ما عرفناک حقَّ معرفتک» و بیان سازگاری آن با این حدیث حضرت علی که فرمود «ما شککت فی الحق منذ رأیته لو کشف الغطاء لما ازددت یقیناً» پرداخته و آن را در ۲۷ صفر ۱۰۳۱ به پایان برده‌است (← کتوری، ص ۲۵۲-۲۵۳؛ آقابزرگ طهرانی، ۱۴۰۳، ج ۴، ص ۳۰۲، ج ۵، ص ۱۳۴)؛ تفسیر آیه «وجزاء سیئة سیئة مثلها» (شوری: ۴۰) که در آن سخن فخر رازی را در تفسیر این آیه رد کرده و قیاس و رأی را مذموم شمرده‌است. نگارش این تفسیر نیز در ربیع‌الاول ۱۰۳۱ به پایان رسیده‌است (کتوری، ص ۱۲۷؛ آقابزرگ طهرانی، ۱۴۰۳، ج ۴، ص ۳۲۶)؛ شرح حدیث «ان الله لا یجمع امتی علی ضلالة» یا رسالهٔ فی شرح حدیث ان الله لا یجمعهم ائی ائمه علی ضلالة، که در آن به بحث دربارهٔ اجماع پرداخته و تألیف آن را در ۱۰۳۱ به پایان برده‌است (کتوری، ص ۲۶۸؛ آقابزرگ طهرانی، ۱۴۰۳، ج ۱۳، ص ۱۸۹)؛ تصحیحات و تعلیقاتی بر کتاب فقهی البیان محمدین مکی مشهور به شهید اول که آقابزرگ طهرانی در نسخه‌ای از کتاب‌البیان، کتابت‌شده در ۹۶۶، این تعلیقات را دیده‌است (← ۱۴۰۳، ج ۳، ص ۱۷۴)؛ ترجمهٔ فقه‌الرضا به فارسی (نوری، ج ۱، ص ۲۹۴)؛ شاه‌قاضی شرح فقه‌الرضا از